

Wstęp

S tuletnie tradycje kształcenia uniwersyteckiego na polu wychowania fizycznego i sportu stawiają poznański ośrodek na czołowym miejscu w skali kraju. Obok Krakowa, gdzie nauczycieli wychowania fizycznego na Uniwersytecie Jagiellońskim kształcono od 1895 r., Poznań stanowił drugą tego typu placówkę w Polsce, a powstała w 1919 r. Katedra Higieny Szkolnej i Teorii Wychowania Fizycznego na Uniwersytecie Poznańskim była pierwszą w Polsce i trzecią tego typu jednostką w Europie, po Uniwersytetach w Gandawie i Kopenhadze, co z szacunkiem i dumą zawsze podkreśla się podczas uroczystości rocznicowych poznańskiej Akademii Wychowania Fizycznego, czerpiącej z tradycji Uniwersytetu Poznańskiego.

Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego jest dumna ze swoich uniwersyteckich korzeni i w roku jubileuszowym 2019 powraca do tych źródeł, które kształtowały jej tożsamość i wyznaczały wysokie standardy akademickie. Już w 2009 r. z okazji jubileuszu 90-lecia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zapowiedziano godne obchody setnej rocznicy poznańskiego Uniwersytetu. Do udziału w tym wyjątkowym zdarzeniu zaproszono również uczelnie, które wyrosły z Uniwersytetu: Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy i Akademię Wychowania Fizycznego. Poznańska AWF przyjęła zaproszenie do udziału w obchodach jubileuszu.

Jedną z ważnych form uczczenia 100-lecia szkolnictwa wyższego w Poznaniu stała się publikacja jubileuszowa, zainicjowana przez rektorów wspomnianych wyżej uczelni. Powstał zespół autorski, któremu przewodził prof. Zbigniew Pilarczyk, a w jego skład wchodził przedstawiciel Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Przyrodniczego i Akademii Wychowania Fizycznego. Ze strony AWF działaniom jubileuszowym patronował rektor prof. Dariusz Wieliński. W latach 2017–2018 zrodziła się szczegółowa koncepcja serii wydawniczej, w tym opracowań dedykowanych UAM oraz po jednym tomie poświęconym pozostałym trzem uczelniom.

W poznańskiej AWF powstał klimat sprzyjający rocznicowej inicjatywie, co pozwoliło wyłonić zespół autorski w składzie: Tomasz Jurek, Maciej Łuczak

i Izabela Wyszowska, który zgromadził niezbędne źródła i podjął pracę nad tekstem publikacji jubileuszowej. W książce wykorzystano materiały źródłowe przechowywane w Archiwum Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu oraz w Archiwum Zamiejscowego Wydziału Kultury Fizycznej w Gorzowie Wlkp. Cenne są liczne źródła drukowane, kroniki, czasopisma oraz relacje pisemne i ustne. Pomocne okazały się opracowania, w tym druki zwarte, artykuły, maszynopisy oraz materiały internetowe. Działania wydawnicze w powiązaniu z przedstawicielami pozostałych uczelni koordynował prorektor ds. nauki prof. Jan Celichowski. W wyniku dwuletniej pracy przygotowano opracowanie pt. *Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu w latach 1950–2019*, które zostało złożone do druku w Wydawnictwie Naukowym UAM.

Wielotomowe wydawnictwo, zawierające książkę poświęconą poznańskiej Akademii Wychowania Fizycznego, trafi do rąk czytelników w okresie jubileuszu uczelni wiosną 2019 r. Niniejszy tom jest trzecią tego typu publikacją – po opracowaniach jubileuszowych pod redakcją Zdzisława Grota z okazji 50-lecia WSWF oraz Jerzego Gaja na okoliczność 75-lecia AWF – ukazującą zarys dziejów WSWF/AWF. Stanowi, jak dotąd, najobszerniejsze studium historyczne obrazujące sto lat tradycji akademickiego kształcenia w zakresie wychowania fizycznego w Poznaniu, aczkolwiek nie aspiruje do roli pełnej monografii uczelni, a jej cenne uzupełnienie stanowią wykazane w przypisach i bibliografii inne publikacje.

W pracy ukazano główne obszary działalności uczelni. Rozdział I przywołuje tradycje AWF w Poznaniu do 1950 r., a zatem działalność Katedry Higieny Szkolnej i Teorii Wychowania Fizycznego oraz Studium Wychowania Fizycznego, którymi kierował legendarny wykładowca prof. Eugeniusz Piasecki – późniejszy patron uczelni. Rozdział II omawia genezę Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego w Poznaniu oraz stan organizacyjny uczelni w latach 1950–2019. Rozdział III skupia się na podstawach materialnych działalności naukowej i dydaktycznej Akademii. Rozdział IV poświęcono miejscu uczelni w przestrzeni publicznej, a jednocześnie przybliżono otoczenie AWF w Poznaniu i Gorzowie Wlkp. Rozdział VI przedstawia życie studenckie, które składało się nie tylko z nauki. Obszerną część książki stanowi rozdział VI, w którym dokonano charakterystyki trzech wydziałów Akademii Wychowania Fizycznego: Wychowania Fizycznego, Sportu i Rehabilitacji, Turystyki i Rekreacji oraz Zamiejscowego Wydziału Kultury Fizycznej w Gorzowie Wlkp. Ostatni – rozdział VII stanowi pewne *novum*, kreśląc rozwój nauki w WSWF i AWF przez pryzmat dokonań piętnastu luminarzy nauki.

Zespół autorski spotkał się z życzliwością wielu pracowników uczelni oraz rodzin byłych wykładowców. Autorzy składają podziękowanie osobom, które udzieliły cennych informacji i pomogły w powstaniu książki. Do tego grona na-

leżą: Iwona Bączyk, Jan Celichowski, Damian Doleciński, Lechosław B. Dworak, Beata Kaczor, Krystyna Kalkowska, Krzysztof Kasprzak, Stanisław Kowalik, Anna Kowalska, Paulina Kubiak, Maria Laurentowska, Wojciech Lipoński, Jerzy Matynia, Ewa Miciniak, Barbara Mierzejewska-Krzyżowska, Danuta Molił-Michalska, Barbara Nieścieruk-Szafrańska, Wiesław Osiński, Ewa Pazder, Łucja Pilaczyńska-Szcześniak, Tadeusz Rychlewski, Barbara Sobańska, Jerzy Smorawiński, Ryszard Strzelczyk, Agnieszka Szwed-Kowalińska, Róża Wesoła, Dariusz Wieliński, Marlena Wyskok, a także kierownicy katedr, zakładów i pracowni.

Autorzy wyrażają nadzieję, że książka przyczyni się do obiektywnego i możliwie pełnego ukazania 100-letniej tradycji Akademii Wychowania Fizycznego, zapoczątkowanej w murach Wszechnicy Piastowskiej i Uniwersytetu Poznańskiego, kontynuowanej od 1950 r. w ramach samodzielnej uczelni. Liczą także, że ocali od zapomnienia wiele interesujących faktów oraz przypomni zasłużone, często mało już znane postacie, które w latach 1950–2019 odegrały ważną rolę w rozwoju poznańskiej *Alma Mater*. Przeglądając karty książki, czytelnik zetknie się z wiedzą zaczerpniętą ze źródeł pisanych i faktów zachowanych w pamięci świadków wydarzeń. Zaprezentowany przez autorów system wartości będzie zapewne nieco odmienny od oczekiwań poszczególnych osób, budząc może niekiedy kontrowersje. Zamierzeniem ich nie było bowiem gloryfikowanie władz i pracowników uczelni, lecz obiektywny przekaz dziejów Akademii Wychowania Fizycznego. Zapewne w kolejnym wydaniu historii uczelni znajdzie się wiedza wzbogacona o nowe fakty, uzupełniona na podstawie nieznanych jeszcze dzisiaj lub niedostępnych aktualnie źródeł, bądź nieujętych z powodu ograniczeń objętości publikacji.